

Úprava před rokem 2014

Recepční norma z.č. 11/1918 Sb.

- recepce ABGB s navazujícími novelami

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném od 1.1.1950

Zákon č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně mládeže

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině – do doby „velké novely“

novelizace - zák. č. 132/1982 Sb. (drobné změny) a zák. č. 234/1992 Sb.

(úprava církevního sňatku)

Do přijetí velké novely ZOR byl zákon považován za v podstatě funkční a moderní s tím, že soudní praxe se roce 1989 přizpůsobila

„Velká novela“ ZOR – zákon č. 91/1998 Sb.

Zákon č. 91/1998 Sb. - východiska

Reakce na Úmluvu o právech dítěte (sdělení FMZV 104/1991 Sb.)

Zpracování Evropské úmluvy o osvojení dětí, ke které měla ČR přistoupit

Zpracování metodických doporučení Rady Evropy

Zákon č. 91/1998 Sb. - osvojení

- § 67 – souhlas zákonného zástupce dítěte (rodiče, i když je nezletilý) a souhlas dítěte
- § 68 – úprava nezájmu
- § 68a – blanketní souhlas, osobní souhlas, šestitýdenní moratorium, odvolání souhlasu (do doby umístění do péče budoucích osvojitelů)
- § 68b – souhlas opatrovníka s osvojením v případě nezájmu
- § 69 odst. 2 – rozhodování o svěření do PAP u dětí v ÚP - OSPOD
- § 69 odst. 3 a 4 – zápočty péčí - pěstounská, svěřenectví, jiná osobní
- § 69a – poučení osvojitele o účelu, obsahu i důsledcích osvojení."
- § 70 – zjišťování zdravotního stavu, osobnosti, motivace atd. osvojitelů soudem
- § 70a – ochrana práv putativního otce
- § 74 odst. 2 – možnost nezrušitelného osvojení i pro pozůstalého manžela po rodiči nebo osvojiteli dítěte.

Zákon č. 89/2012 Sb. - NOZ

Základní vzor při tvorbě NOZ – návrh předsocialistického občanského zákoníku, na který navazuje

- a) kritické vyhodnocení vývoje soukromého práva
- b) kritické vyhodnocení závažnějších evropských občanských kodexů a nejmodernějších světových úprav
- c) úprava příslušných mezinárodních smluv a nařízení i směrnic přijatých na úrovni Evropské unie, jakož i návrhy vznikající na této úrovni;**
- d) v úvahu se berou rovněž relevantní nadnárodní projekty (zásady UNIDROIT a projekty vypracované akademickými kruhy, např. CEC, PECL, PETL, PEFL, DCFR apod.)

Zákon č. 89/2012 Sb. - NOZ

Východiska:

-rozchod s hlediskem materialismu a vnímáním OP jako úpravy majetkových práv a některých nemajetkových práv, pokud s majetkovými právy souvisím, s potlačením autonomie vůle a chápáním OP jako nástroje řízení společnosti.

-myšlenkové ukotvení v respektu k osobnosti člověka jako svobodného individua způsobilého žít podle svého a rozhodovat o svých soukromých záležitostech samostatně.

Zákon č. 89/2012 Sb. - NOZ

Základní direktivy

Listina základních práv a svobod a Ústava České republiky – zejména:

- respekt k neporušitelnosti přirozených práv člověka
- trvalé přihlížení k principům právního státu
- stálý zřetel na demokratické tradice českého právního myšlení i na standardy, na nichž stojí občanské právo evropských demokratických států.

Zákon č. 89/2012 Sb. - NOZ

Účel občanského kodexu

Umožnit i garantovat svobodné utváření soukromého života, a ponechat tedy co nejširší prostor svobodné iniciativě jednotlivce. Zásadní důraz na hledisko autonomie vůle.

Zákon č. 89/2012 Sb. - NOZ

Účel občanského kodexu

Umožnit i garantovat svobodné utváření soukromého života, a ponechat tedy co nejširší prostor svobodné iniciativě jednotlivce. Zásadní důraz na hledisko autonomie vůle.

Osvojení v NOZ

V souvislosti se zdůrazněním autonomie vůle je základem úpravy osvojení v NOZ posílení principů realizace svobodné vůle.

Projevy např.:

- a) Priorita souhlasu rodiče s osvojením, úprava možností jeho odvolání, možnost zvrátit svůj souhlas i poté, co je rozhodnuto o PAP, ochrana rodiče před „nezodpovědným“ souhlasem
- b) Souhlas dítěte od 12 let a jeho vyjádření v mladším věku
- c) Návrhový princip osvojení
- d) Souhlasová práva manžela osvojitele
- e) Osvojení jako statusová změna a posílení postavení soudu, jako instituce, která je povolána rozhodovat o osobních právech člověka

Osvojení v NOZ

Změny související s přístupem k osobě a osobnosti jedince

- Právo osvojence nesouhlasit se změnou svého příjmení
- Rozšíření práva dítěte na informace – seznámení se se spisem
- Stanovení minimálního věku, od kterého může rodič souhlasit s osvojením (16 let)
- Změna role státu v rozhodování o osvojení jako důsledek jasného posunu osvojení do statusových změn

Osvojení v NOZ

Změny, které korespondují s revidovanou Evropskou úmluvou o osvojení dětí

- povinnost informovat dítě o osvojení (čl. 22 odst. 3)
- možnost utajení osvojení (čl. 22 odst. 1 rEUOD)
- stanovení věkového rozdílu mezi osvojitelem a osvojencem na šestnáct let (čl. 9 odst. 1 rEUOD)
- nezrušitelnost osvojení uplynutím doby (čl. 14 odst. 3 rEUOD)

Osvojení v NOZ

Změny, které se prolínají rEUOD a změnou přístupu – jasná specifikace práva dítěte souhlasit s osvojením

- právo dítěte od 12 souhlasit s osvojením, resp. povinnost mít k osvojení od 12 souhlas dítěte

Změny, které se prolínají eEUOD a HU33 – postplacement, resp. postadopční servis

- dohled nad úspěšností osvojení

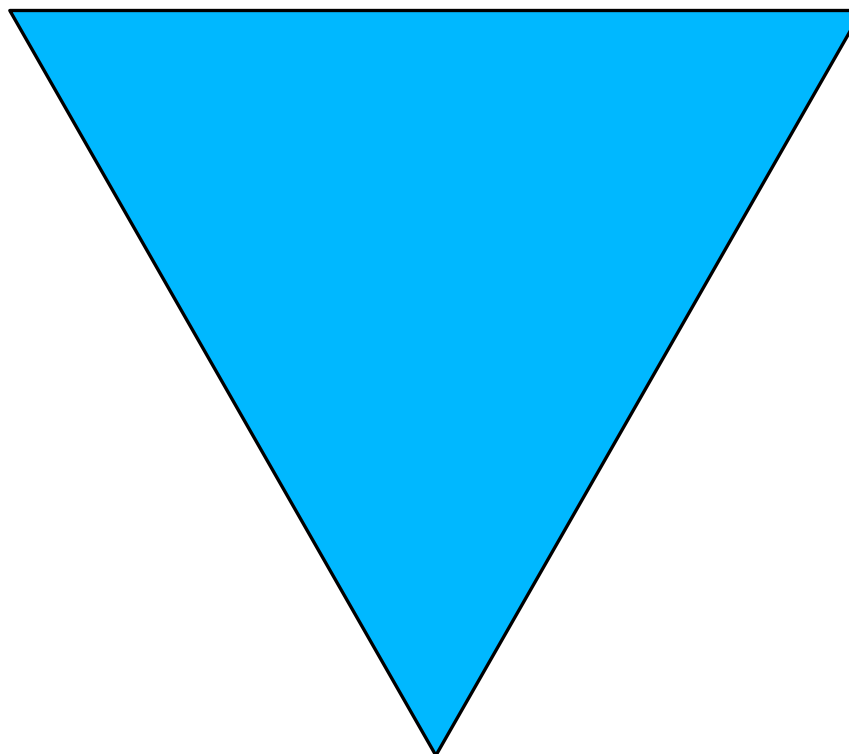
Změny, které se prolínají všemi mezinárodními úmluvami

- zákaz nepřiměřených zisků

Osvojení v NOZ

RODIČ

OSVOJITEL

DÍTĚ

Osvojení v NOZ

Úprava v NOZ	Současná právní úprava
Osvojitelem se může stát pouze zletilá a svéprávná osoba, zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které jí vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem. (§ 799 odst. 1 NOZ)	Osvojiteli se mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručí způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti. (§ 64 odst. 1 ZOR) Osvojitelem nemůže být ten, kdo nemá způsobilost k právním úkonům. (§ 64 odst. 2 ZOR)
Mezi osvojitelem a osvojovaným dítětem musí být přiměřený věkový rozdíl, až na výjimky ne menší než šestnáct let. (§ 803 NOZ)	Mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl. (§ 65 odst. ZOR)
Dosáhlo-li osvojované dítě alespoň dvanácti let, je k osvojení třeba také jeho souhlasu. (§ 806 odst. 1 NOZ)	Je-li toto dítě schopno posoudit dosah osvojení, je třeba také jeho souhlasu, ledaže by tím byl zmařen účel osvojení. (§ 67 odst. 1 ZOR)
Rodič, který nedosáhl věku šestnácti let, nemůže dát souhlas k osvojení. (§ 811 odst. 1 NOZ)	K osvojení je třeba souhlasu rodiče, i když je nezletilý. (§ 67 odst. 2 ZOR)
Předopční péče osvojitele o osvojované dítě neskončí dříve než uplynutím šesti měsíců.	Před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele.
Osvojitel je povinen osvojence informovat o tom, že byl osvojen, a to nejpozději do zahájení školní docházky. (§ 836 NOZ)	ZOR toto neupravuje.

Osvojení v NOZ

Úprava v NOZ	Současná právní úprava
Možnost požádat soud o utajení osvojení a jeho okolností před rodinou původu dítěte. (§ 837 odst. 1 NOZ)	ZOR toto neupravuje.
Jakmile osvojenec nabude svéprávnosti, má právo seznámit se s obsahem spisu, který byl o jeho osvojení veden. (§ 838 NOZ)	ZOR toto neupravuje.
Pokud osvojenec nesouhlasí se změnou příjmení, rozhodne soud, že osvojenec bude ke svému příjmení připojovat příjmení osvojitele. (§ 835 odst. 2 NOZ)	Osvojenec bude mít příjmení osvojitele. (§ 71 ZOR)
Soud může podle okolností případu i bez návrhu nařídít dohled nad úspěšností osvojení. (§ 839 NOZ)	ZOR toto neupravuje.
Osvojení nelze zrušit po uplynutí tří let od rozhodnutí o osvojení. To neplatí, je-li osvojení v rozporu se zákonem. (§ 840 odst. 2 NOZ) Je-li to v souladu se zájmy dítěte, může soud na návrh osvojitele rozhodnout i před uplynutím doby tří let od rozhodnutí o osvojení, že je osvojení nezrušitelné. (§ 844 NOZ)	Osvojení, vyjma osvojení nezrušitelného, může soud zrušit jen z důležitých důvodů na návrh osvojence nebo osvojitele. (§ 73 odst. 1 ZOR) Osvojení může být provedeno také tak, že je nelze zrušit. (§ 74 odst. 1 ZOR) Nezrušitelné osvojení lze aplikovat jen v případech, je-li dítě starší jednoho roku. (§ 75 ZOR)